

Perinneyhdistys teki juhlakirjan Salpalinjasta

Salpalinja; Itsenäisyyden monumentti

Salpalinjan perinneyhdistys ry 2017,
224 sivua.

ISBN 978-952-938-280-4.

Salpalinjaa voi verrata Normandian maihinnousurannikkoon: Kummankaan valtavuutta ei voi tajuta käymättä itse paikalla katsomassa. Salpalinjassa on mm. 225 kilometriä 3–4 kivirivin panssariestelinjaa, 700 teräsbetonikorsua, 1 250 konekivääripesäkettä, 500 tykkiasemaa, 25 luolaa ja niin edelleen. Luettelo on vakuuttava. Minulle se muuttui todellisuudeksi takavuosina vasta Salpavaelluksella. Kun on kävellyt puolitoista päivää Virojoelta, on vasta Miehikkälässä, puolessa välissä Suomenlahden ja Kivijärven välillä olevaa yhtenäistä linnoitusketjua. Koko matkan oli riittänyt mm. loppumatonta panssariestetä, yli metrisiä kivenjätkäleitä kolmessa tai neljässä rivissä. Vasta silloin tajuaa rakennelman valtavuuden.

Vaikka Salpalinjaa on tullut harrastettua, ei ole koskaan tullut mieleen se kiire, millä hanke 1940 käynnistettiin. Työt aloitettiin pian talvisodan jälkeen. Linjan paikka määrittiin paksuun hankeeseen. Mittaajat onnistuivat vaikeassa tehtävässä hyvin, eikä yhtään betonikorsua valettu väärään paikkaan. Valtava haaste oli myös majoittaa monta kertaa suoraan korpeen parhaimmillaan 35 000 rakentajaa. Heidän muonittamisensa oli toinen jättisuoritus, joka kyllä luonnisti lotilta. Rakennusaika jäi lyhyeksi, sillä rakennustyöt lopetettiin jatkosodan alkaessa

Yhteen betonikorsuun tarvittiin 560 tonnia betonia ja 1200 kuutiota kiveä korsun suojaksi. Sen ajan kuorma-autot olivat sen verran keveitä, että ne ottivat kuormaa noin kolme tonnia. Se tarkoitti yhtä

kuutiota betonia tai kiveä. Tämä tarkoitti yhtä betonikorsua kohden 1760 kuorma-autolastia. Estekiviä tarvittiin noin 400 000 kappaletta.

Muistan omalta Salpavaellukselta ni pienen vertailun: estekiven paino sai olla 3,5 tonnia. Olin ollut vain muutamaa kuukautta aikaisemmin Egyptissä, missä kerrottiin pyramidien rakennuksessa käytettyjen kiven painon olleen noin kolme tonnia. Miten upeaa edistystä: vain 4000 vuotta kului, kun käsiteltävän kiven paino nousi kolmesta tonnista kolmeen ja puoleen tonniin!

Useita eri tasoisia kirjoittajia

Kirja on hieman kevyen sortinen esitys sotahistorian harrastajalle, mutta toimii hyvänä yleisesittelyinä. Kirjoittajia on lukuisia ja tekstin taso vaihtelee, mutta kyllä kirjasta oikean kuvan linjasta saa. Sehän ulottui Suomenlahdesta Jäämerelle, joskin Saimaasta pohjoiseen oli linnoitettu vain pääteiden ympäristöt.

Hupaisaa, ettei ole koskaan tullut mieleen, että Hankoniemen poikki rakennettu Harpaskog-linja oli osa Salpalinjaa. Harpaskog-linjan kuvaus on itse asiassa kirjan parasta antia Antero Uiton kirjoittamana. Mieshän tunnetaan hänen toiseen painokseen ehtineestä Mannerheim-linjaa kuvaavasta kirjastaan.

Kattavimman ja kirjan ehkä parhaan tekstin on kirjoittanut linjaan erikoistunut reservin majuri Terho Ahonen. Tarinaa laajentavat artikkelit rakennustöistä, joissa oli mukana huomattava määrä ruotsalaisia.

Kirja toi kummasti mieleen henkilökohtaisia muistoja. Salpalinjan Maanselän kannakselle tehdyistä valtavista rakennustöistä kirjoittanut everstiluutnantti Juhani

Porvali oli joukkueenjohtajani Korian ali-upseerikoulussa syksyllä 1964. Ja hän vei kerran joukkueensa katsomaan Salpalinja betonibunkkeria, joka sattui olemaan lähellä, kun olimme rakentamassa siltaa Ylämaalla.

Kolmas tuttu kirjoittaja on teknikkokapteeni Arvo Tolmunen, joka kuvaa Salpalinjan rakentamista sen pohjoisissa osissa Kainuussa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa. Hän oli asiantuntijana ja retkenjohtajana Salpavaelluksella, johon osallistuin muistaakseni 1992. Tolmuselta sai vastauksen mihin tahansa linjaa koskevaan kysymykseen. Eikä ihme, sillä linjasta huolehtiminen kuului hänen virkätehtäviinsä.

Hyvä kuvitus

Tunnustuksen ansaitsee kirjan kuvitus, joka käsittää sekä linjan alkuperäisessä asussa että linjan nykykunnossa. Vanhat kuvat ovat luonnollisesti mustavalkoisia. Toisaalta tämän päivän värikuvat osoittavat, kuinka luonto ottaa takaisin omaan huomaansa ihmiskäden suuretkin rakenteet.

Salpalinjan eräs sivutuote on varsin rauhanomainen: Ylämaan spektrolitit, suomalainen jalokivi, jota käytetään koruihin. Tunnettu geologi, professori Laitakari oli vuosia etsinyt spektrolitit ”emäkalliota”. Hänellä oli ollut apunaan poikansa, jotka myöhemmin olivat 1940 asevelvollisina Salpalinjan työmaalla. He lähettivät kivenäytteitä isälleen, joka tunnisti ne. Ja nyt Ylämaalla valmistetaan spektrolitista koruja.

Jukka Knuuti